

תנועת הקיבוץ הדתי

ז' תמוז, תשע"א, 9.07.2011

גיליון מס' 266

פרשת בלק

קיבוץ – בעין טובה

מאת גלעד אוברמן, קיבוץ לביא

אחת התופעות המעניינות שאנו נתקלים בהן בקריאת פרשת בלק היא הפער הגדול בין דברי השבח המרובים לעם ישראל, המופיעים בפרשה, ובין דמותו של אומרם – בלעם הרשע. עד כדי כך, שבמסכת אבות אנו מוצאים את ההנגדה בין תלמידיו של אברהם אבינו, בעלי העין הטובה, ובין תלמידיו של בלעם, בעלי העין הרעה.

פער נוסף המתגלה בפרשה הוא בין התוכן למציאות. הדברים הנשגבים ששם הקב"ה בפי בלעם הם מהתיאורים היפים ביותר של עם ישראל – "מה טובו אוהליך יעקב", "לא הביט אוון ביעקב ועמל בישראל" ועוד ועוד... עד שלרגע עוצר הקורא ושואל את עצמו – האם הכלה אכן כל כך יפה? די אם נביט מימנה ושמאלה, לפרשה הקודמת ולסוף הפרשה הנוכחית, כדי להיווכח שהתמונה אינה כה זוהרת - מי מריבה ותלונות העם מחד גיסא, ופרשת בעל פעור מאידך גיסא – ובתווך, אידיאליזציה של עם ישראל.

דיסוננס כפול זה מעורר למחשבה, ובחירתי לקחת אותה אלינו הביתה – למציאות הקיבוצית שלנו. משכבר הימים נהגנו להתהדר בדרכנו הקיבוצית-דתית הייחודית, ולהיתלות באילנות רמים כשמונה מעלות הצדקה של הרמב"ם, אבל כידוע הדרך הקיבוצית ה"קלאסית" נמצאת בנסיגה, ורוב גדול בתנועה הקיבוצית, ואם נודה על האמת, גם בתנועתנו שלנו, פנה לדרך אחרת. למעשה, פער זה בין האידיאל למציאות, אפילו מן הזווית ההלכתית, אינו חדש. לפני שנים כתב הרב אבינר בספרו "עם כלביא" (ששמו לקוח, כמובן, מפרשתנו), את הדברים הבאים:

...למה נאמר בפרקי אבות "שלי שלך, ושלך שלי, עם הארץ" (אבות ה', י)? נכון שהביטוי עם הארץ אינו תמיד שלילי... אבל מכל מקום אין זו שיא האידיאליות. אלא שיש שני סוגי שותפות: מתוך אידיאל או מתוך חשבון. אצל "שלי שלך ושלך שלי", אין חסד, אין ויתור. יש מסחר חליפין: שלי שלך, אבל תמורת זאת, שלך שלי. לעומת זאת, השיתוף האמיתי מתגלה אצל האומר: "שלי שלך ושלך שלי". הוא החסיד. אני מוותר על רכושי לטובת הזולת, ומרשה לו ליהנות ממנו ככל צרכיו, אבל לא מתוך חשבון... ואפשר בכל קיבוץ להבחין בין החבר-המצטרף-מתוך-אידיאל "שלי שלך ושלך שלי" ובין החבר-המצטרף-מתוך-חשבון "שלי שלך ושלך שלי"....

מסתבר, אם כן, שהפער בין החזון הנשגב למציאות אינו חדש, ואולי לא לחינם הגדיר מרטין בובר את הקיבוץ, עוד בימי הזוהר של התנועה הקיבוצית, כ"אי כשלון למופת" – ותו לא!

מפתה לקחת פער זה ולטעון שאם כך הם פני הדברים, אין טעם בקיום ההוויה הקיבוצית השיתופית, והגיע הזמן, כדברי אבירי ה"שינוי", להקטין את הפער בין האידיאל למציאות, לתאר את התהליך כדטרמיניסטי, ולהגדיר את ה"שיתופיים" כנאחזים בקרנות המזבח. ללגלג על הפער בין ה"הצנע לכת" (מהפטרת פרשתנו) שהתגלגל על פיות זקני שדה-אליהו ובין המציאות הלא-כל-כך צנועה. במקביל אפשר גם, מן הצד השני, לתאר את חבורת ה"מפרקים בע"מ", הפועלים כקבוצה חזקה ומותירים את הנחשלים מאחור, להתמכר לשלל הכתבות המתארות את מצוקת הקשישים והחלשים בקיבוץ המתחדש, ולהתהדר בצדקת הדרך השיתופית.

ואפשר אחרת. אפשר לקחת את העין הטובה מן התיאורים הנפלאים של פרשתנו, למרות המציאות הפחות זוהרת, ולטעון שכאשר מפרשים את "מה טובו אוהליך יעקב" כדברי רש"י, "על שראה פתחיהם שאינן מכוונים זה על זה" אין מדובר רק על ענייני צניעות, אלא גם על ההכרה בטוב המצוי בכיוונים השונים, המנוגדים לכאורה זה לזה. נדמה שהשכלנו לעשות זאת ברמה התנועתית, אך ברמה האישית, כמדומני בשני הצדדים, החששות עדיין קיימים, וראוי שנביט בשני הכיוונים, ברוחה של הפרשה, מתוך ראיית שפע הטוב הנמצא בשניהם. כקוריוז, אולי לא מקרה הוא שבפרשה מוזכרים דווקא שמות שניים מקיבוצינו – לביא, השיתופי, וראש צורים, המתחדש – המשתלבים שניהם, יחד עם שאר יישובי התנועה, בפסיפס המופלא המבקש שנביט בו בעין טובה.

גלעד אוברמן הוא חבר **קיבוץ לביא**, נשוי לנילי לבית פלק, אב לשישה וסב לנכד. בעל תארים במדעי המחשב, כלכלה ומשפטים. עבד בעבר בפיתוח תוכנה וניתוח מערכות, שימש כמרכז המשק של לביא ושל בית רימון וכיהן גם כמנהל מש"א בלביא. עובד כיום כמתמחה במשרד עו"ד שלמה כהן ושות' בעמק הירדן.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039